

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj X.

V sredo 9. junia (ranoletna) 1852.

List 46.

Nesrečnik.

Spomlad je prišla, vse cvetí,
Življenje novo se rodi, —
Za mene več spomladi ni:
Je v persih huda zima.

Zelenje spet oblači vse,
Veleva sladko upanje,
Zelenje pa in upanje
Je vzela meni zima.

Opasa polje rožic cvet,
Metulj popíva 'z njega med,
Po meni pa se dela led:
Je v persih huda zima.

Kar diha alj življenje imá
Z veseljem vse spomlad obdá, —
Pri meni žalost je domá:
Je v persih merzla zima.

Prisvita komaj beli dan
Glasi se petje od vsih stran, —
Alj gluh za vse sim in zaspan:
Morí sercá me zima.

Spomladi noč tud strašna ní,
Slaviček vižice drobní,
Po meni borja pa hruší:
Je v persih strašna zima.

Povejte, rožce, vprašam vas,
Povej mi ptičic mili glas:
Bo še za me vesel kdaj čas?
Alj bo nehala zima?

Dobro razumem dobro vse
Kar pravite mi, rožice,
Kar pravite mi, ptičice,
Kdaj bo nehala zima.

Kdar mine lica tvoj'ga cvet,
Kdar zgine pred očmi ti svet:
Taj bo spomlad ti prišla spet,
Taj bo nehala zima! —

J. Hašnik.

Sedanost in prihodnost kmetijstva na Austrijskem.

Dve reči se nar bolj pogrešujete pri kmetijstvu v našem cesarstvu: veči kmetijska vednost in pa več kapitala ali denarne pripomoči. Zemlje ima cesarstvo sila veliko, ki je večidel rodovitna; veliki zakladi ležé še zakopani v nji, ktere zamore le umniši kmetovanje in obilniši denarna pripomoč spraviti na beli dan.

Res je, da nekte nekdanjih grajšin so z veči vednostjo obdelovale svoje kmetijstva, kakor mali kmetje, in da le po njih izgledih in po izgledih nekterih duhovskih zemljiš se je zaplodila marsiktera prenapredba in koristna poprava po deželi. Ali vsi grajšaki niso tako kmetovali, da bi bili zamogli

izgled biti kmetam, — in če prosti kmet ni vidil pri velikim posestniku poprav in prenapredb in zboljševanja v kmetijstvu, si ni mogel nikjer drugod dobrih izgledov iskati. In tako je žalostno zaostalo veči del manjših kmetij, pa tudi mnogo grajšin.

Podložnega kmeta je tērta tudi tlaka in desetina, in spoznano je, da tlaka in desetina ste bile veliki overi kmetijstvu. Zdaj ste po Austrianškem ti overi odpravljene. Ali nikar ne mislimo, da s tem je že vse storjeno za povzdigo kmetijstva. S samim tem še ne pridemo dalječ naprej.

Kolikor je poprej gruntnih podložnikov bilo, toliko je sedaj samosvojnih gospodarjev, — prav kmetijsk gospodar pa se smé le tisti imenovati, ki gospodarji z dostojno vednostjo in umetnostjo kmetijsko. Vsak drug je le mojsterskaza, — in Bogu naj bode potoženo! da v nobenim stanu ni toliko mojsterskazov, kot ravno v kmetijstvu. Ena sama reč je zadosti to spričati — pogledjte gnojniša in kako sploh kmetje z gnojemravnaajo!

Podlaga za potrebne veči kmetijske vednosti je pa — ljudska šola. Če hočete kmetijstvo povzdigniti, morate skerbeti za več in boljše osnovanih ljudskih šol po deželi. Ljudske šole so vseučiliše za veliko veliko večino ljudstva v vsaki državi. Dokler ne skerbite za več in pripraviših šol po deželi, je vse drugo početje zastonj. Ljudska šola, čeravno mala stvarica, je vunder nar imenitniši med vsimi šolami, ako se v nji stori, kar je treba in kar je storiti tudi mogoče.

V letu 1847 smo imeli v našem cesarstvu 23.682 ljudskih šol, — na prostoru ene štirjaške milje ste bile tedaj le dvé šoli. Ljudí se šteje na eno štirjaško miljo sploh po 3235; po tem takim zarod skoraj 1600 ljudi ali 400 rodovin nima več kot eno samo šolo. Ako počez na eno rodovino 2 otroka štejemo, pride po takem 800 otrok na eno šolo! Pri tem pa ni pozabiti, da med 2 milionama in 986.316 za šolo vgodnih otrok jih le polovica v šolo hodi. In v ta rajt še Ogerska dežela ni šteta, od ktere o šolskih rečeh natanjčniši vednosti nimamo.

Je tedaj že v začetnih šolah (Elementarschulen) toliko zanemarjenega popraviti, je še veliko več storiti ali prav za prav se le začeti s tem, kar kmetijski nauk vtiče. Kmetijske in živinorejne šole so v našem cesarstvu še le nova naprava, in očitna hvala gré vladi, da jih je po mnogih deželah napravljati jela.

Vunder teh šol in tacih učencov je premalo, da bi se zamogla po njih luč prižgati, ktera bi sploh razsvetila glave prostega ljudstva, da bi spregledalo in spoznalo, kaj mu je treba, in se od-